3.4.2025

Viite: HE 13/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

KEHA-keskuksen asiantuntijalausunto. Hallintovaliokunta 4.4.2025

KEHA-keskus kiittää Hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto ja tulla kuulluksi hallituksen esityksen johdosta.

KEHA-keskus kannattaa hallituksen esitystä.

KEHA-keskus toimii valtakunnallisena hallinto- ja kehittämiskeskuksena, joka vastaa mm. digipalvelujen tuottamisesta ja hallinnasta, henkilöstö-, talous-, ja toimitilapalveluista sekä maksatuspalveluista mm. nykyisille ELY-keskuksille. Digipalveluja tuotetaan lisäksi myös mm. aluehallintovirastoille.

KEHA-keskuksen rooli elinvoimakeskusten suuntaan

Hallituksen esityksen (HE 13/2025 vp, luvut 4.1.2.2, 10.2) mukaisesti KEHA-keskus jatkaa elinvoimakeskuksille tarjottavien ns. hallintopalveluiden ja digitaalisten palveluiden tehtävissä nykyisen tehtäväjaon mukaisesti. Tämä ratkaisu on KEHA-keskuksen näkökulmasta toimiva ja taloudellisesti järkevä, koska KEHA-keskuksen nykyiset hallintopalvelut, digipalvelut, tietojärjestelmäratkaisut ja maksatuspalvelut tukevat elinvoimakeskusten toimintaa ilman merkittäviä lisäinvestointeja. Tarkasteltaessa esimerkiksi digiratkaisuja, yhteisten järjestelmien käyttö ja edelleen niiden arkkitehtuurin yhtenäistäminen, sekä yhteiskäyttöisten alustojen hyödyntäminen tuo synergiahyötyjä ja hallinnollista tehokkuutta. Elinvoimakeskusten osalta hallituksen esitys tarjoaa vakaan ja toimivan ratkaisun, joka mahdollistaa sujuvan ja kustannustehokkaan siirtymän.

Lupa- ja valvontaviraston perustamiseen liittyvät digitehtävät

LVV-virastoon kootaan tehtävät keskeisesti Valvirasta, Aluehallintovirastoista ja ELY keskusten Y-vastuualueelta. Nykyisten virastojen tehtäviä varten on olemassa useita digipalveluita, joiden yhteensovittaminen ja kehittäminen vastaamaan LVV:n kokonaisuutta on laaja ja monimutkainen

kokonaisuus. Elinvoimakeskusten osalta digipalveluiden järjestäminen ja niihin tehtävät muutokset ovat suoraviivaisempi toteuttaa. Tältä osin KEHA-keskus korostaa, että varsinkin LVV:n digipalvelujen muutokseen on varattava riittävästi aikaa ja resursseja sekä panostamista riskienhallintaan.

Lupa- ja valvontaviraston perustamisen digipalvelujen siirtymävaihe

KEHA-keskus pitää hallituksen esitystä perusteltuna koskien Lupa- ja valvontaviraston (myöhemmin LVV) perustamisesta hallitusti siten, että digipalveluiden (toimialasidonnaiset tietojärjestelmät) osalta noudatetaan siirtymävaihetta (HE 13/2025 vp, luvut 4.1.2.2 ja 4.2.6.0). *”Nykyisin KEHA-keskuksen toimialasidonnaisten digitaalisten palvelujen kehittämisen ja tuottamisen tavoitetila selvitetään siirtymäajan puitteissa…”*

KEHA-keskuksella on jo olemassa kattava kyvykkyys digipalvelujen tuottamiseen mm. Aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten Y-vastuualueen toimintaa varten. LVV:lle tätä kyvykkyyttä ei vielä viraston perustamisen yhteydessä ole muodostunut, ja se edellyttääkin (HE 13/2025 vp luku 4.1.2.2) mukaisen siirtymävaiheen. Tämä ratkaisu on KEHA-keskuksen näkökulmasta hyvin perusteltu, koska KEHA-keskuksen tuottamat digipalvelut on rakennettu viimeisen 10 vuoden aikana yhteisille, useiden virastojen käyttämille alustoille kustannustehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vuoksi. Lisäksi palveluilla on monimutkaisia teknisiä yhteyksiä muihin valtion järjestelmiin (HE 13/2025 vp, luku 4.2.5.7).

KEHA-keskus pitää hyvänä, että siirtymäajan puitteissa LVV voi suunnitella ja päättää oman digipalvelujen järjestämisen mallinsa tarkoituksenmukaisella tavalla ja tarvittaessa rakentaa tarvittavan organisaation sekä digikyvykkyydet. KEHA-keskuksen arvion mukaan omaa kyvykkyyttä varten LVV tarvitsee vaiheittaisen siirtymän, koska uuden ja laajan viraston tehtävien edellyttämän itsenäisen digikokonaisuuden kehittäminen vie vuosia. KEHA-keskus pitää siirtymäaikaa välttämättömänä ja erittäin hyvin perusteltuna ratkaisuna, joka mahdollistaa LVV:n hallitun käynnistymisen ja digitaalisen toimintaympäristön rakentamisen pitkällä aikavälillä. KEHA-keskus tuottaa digipalveluja LVV:lle tarvittavan ajan ja tätä varten on olemassa sopimukselliset ja asiakasyhteistyön menettelyt mm. KEHA-AVI välille, jotka päivittämällä voidaan niitä myös KEHA-LVV yhteistyötä varten hyödyntää.

KEHA-keskus pitää hyvänä HE 13/2025 vp:n linjausta, jonka mukaan LVV:n tietohallinnon kehittämiseen on varattava riittävä rahoitus (luvut 4.2.1.4 sekä 4.2.5.9). KEHA-keskuksen arvion mukaan LVV ei voi ilman siirtymäkauden jälkeistä rahoitusta rakentaa ja hallita omistamiaan tietojärjestelmiä ja muita digipalveluita itsenäisesti. LVV:n oman digipalvelujen hallintakyvykkyyden rakentaminen vaatii arviomme mukaan rahoituksen ohella useiden vuosien kehitystyön ja asiantuntijaresurssit, integraatioiden rakentamista muihin viranomaisten järjestelmiin, tietoturvan ja tietosuojan varmistamista uusissa digipalveluissa sekä hallitut käyttöönotot. KEHA-keskus katsoo, että HE 13/2025 vp:ssä kuvatut rahoitustarpeet ovat välttämätön LVV:n digitaalisen kyvykkyyden rakentamiselle, mutta on tärkeää

varmistaa, että tietohallinnon investointitarpeet huomioidaan myös tulevien vuosien budjettimenettelyissä.

Elinvoimakeskusten tietojärjestelmien yhteiskehittäminen

ELY- keskukset käyttävät tällä hetkellä useita toimialakohtaisia tietojärjestelmiä (HE 13/2025, luku 4.2.5.7 s. 173-175). Näiden tuotannosta huolehtivat useat muut virastot (esimerkiksi Ruokavirasto ja Väylävirasto). KEHA-keskus on tuottanut mm. ympäristöministeriön hallinnonalaan liittyviä järjestelmiä sekä kaikille yhteisiä järjestelmiä (mm. asianhallinta).

Tulevien elinvoimakeskusten yhteistä arkkitehtuuria ja yhteistä järjestelmäkehitystä on haasteellista tehdä, koska järjestelmien omistajat tekevät sitä omista lähtökohdistaan ja vaihtelevilla teknologiaratkaisuilla. Osa hyödyistä jää saamatta, koska yhteistä kehittämistä ei voida elinvoimakeskusten näkökulmasta tehdä. KEHA-keskuksen näkemyksen mukaan olisi tarpeellista kehittää tietojärjestelmille yhteiskehittämisen malli, jossa esim. elinvoimakeskusten tarpeet tulisivat paremmin huomioitua.

Elinvoimakeskusten, Lupa- ja valvontaviraston sekä KEHA-keskuksen yhteistyön vahvistaminen

KEHA pitää hallituksen esityksen kuvausta yhteistyön vahvistamisesta hyvänä suunnitelmana esimerkiksi koskien elinvoimakeskusten yhteensovittamisryhmää (HE 13/2025 vp, luvut 6.2, 8.2). Tämä mahdollistaa elinvoimakeskusten, KEHA-keskuksen sekä ohjaavien tahojen yhteistyön jatkuvana ja koordinoituna. Toiminnan ja palveluiden kehittäminen ja toteutus tavoitetilassa tapahtuu suunnitelmallisesti ja osapuolten kesken sovitulla tavalla. Lisäksi mahdolliset muutostarpeet ja kehityssuunnat voidaan ennakoida hyvissä ajoin.

KEHA-keskus näkee, että myös elinvoimakeskusten, LVV:n ja KEHA-keskuksen keskinäistä yhteistyötä olisi kehitettävä aktiivisesti, jotta elinvoimakeskusten ja LVV:n palvelut voidaan rakentaa johdonmukaisesti ja kustannustehokkaasti. Tämä tukee sujuvaa siirtymää ja varmistaa, että uudet virastot voivat aloittaa toimintansa häiriöttä. Tiivistyvä yhteistyö varmistaisi, että KEHA-keskuksen asiantuntemus on käytettävissä siirtymäkauden aikana ja myös jatkossa. KEHA-keskus toteaa, että jos ohjaavien tahojen, KEHA-keskuksen, elinvoimakeskusten sekä lupa- ja valvontaviraston keskinäisistä yhteistyörakenteista ei säädetä lailla, olisi asiaan hyvä ottaa kantaa hallituksen esityksen perusteluissa.

ELY-keskusten Y-vastuualueen arkistojen tietopalvelu

Hallituksen esityksen LVV siirtymäsäännösten 32 §:ssä todetaan, että *”Aluehallintovirastoissa, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueilla vireillä olevat asiat, tehdyt sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät lain voimaan tullessa*

virastolle. Samoin siirtyisivät siirtyvien toimialojen arkistot, rekisterit ja tietoaineistot virastolle."

KEHA-keskus hallinnoi ELY-keskusten arkistoja. Paperiarkiston määrä vuodenvaihteessa on ollut 24 162 hyllymetriä, joista ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen arkistojen määrä on 6 287 hyllymetriä. Ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen arkistokansiot sisältävät sekä elinvoimakeskuksiin jäävien tehtäviä asiakirjoja että lupa- ja valvontavirastoon siirtyviä asiakirjoja. Näiden jakaminen tässä aikataulussa ei ole mahdollista eikä myöskään tulevaisuudessa.

KEHA-keskus toteaa, että ensisijainen vaihtoehto olisi, että KEHA-keskus hoitaisi tietopalvelun lupa- ja valvontavirastolle ympäristö- ja luonnonvarat vastuualueen arkistojen osalta. Arvio resurssimäärästä on arvioitu tietopalvelun osalta 3 henkilötyövuodeksi, joka jäisi uudistuksessa KEHA-keskukseen. Toinen vaihtoehto olisi jättää huomioimatta tietopalvelun vaatima resurssi henkilösiirroissa ja laskuttaa lupa- ja valvontavirastoa jokaisesta ympäristö- ja luonnonvarat vastuualuetta koskevasta tietopyynnöstä valtion maksuperustelain ja – asetuksen mukaisesti. Tämä ei liene järkevää, koska valtion sisäinen laskutus tuo lisää kustannuksia ja turhaa byrokratiaa.

Käyttöomaisuuden ja irtaimiston siirtyminen

Esityksessä ei ole säädetty käyttöomaisuuden ja irtaimiston siirtymisestä eri virastoihin. Mikäli käyttöomaisuuden ja irtaimiston siirtymisestä ei säädetä lailla, olisi sen siirtymisen periaatteisiin syytä ottaa kantaa hallituksen esityksen perusteluissa.

Liitteet	Kirjoita tähän
Jakelu	Hallintovaliokunta
Tiedoksi	KEHA-keskuksen johtoryhmä